

بسم الله الرحمن الرحيم

www.ketab.ir

تحریری، محمدباقر، ۱۳۳۴ -

عروج عقل: شرح حدیث جنود عقل و جهل / محمدباقر تحریری. - قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۹۸.

۲ ج. - (مؤسسه بوستان کتاب: ۲۶۴۸) (کلام و عقاید: ۲۷۵. کلام استدلالی: ۸۲)
(ج. ۲) ۷ - ۱۹۳۴ - ۰۹ - ۹۶۴ - ۹۷۸ - ISBN / (دوره) ۳ - ۱۹۳۲ - ۰۹ - ۹۶۴ - ۹۷۸ - ISBN

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

چاپ قبلی: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۱.

کتابنامه: ص. [۷۰۱] - ۷۰۴: همچنین به صورت زیر نویس.

۱. احادیث خاص (جنود عقل و جهل). ۲. عقل و ایمان (اسلام) - احادیث. ۳. جهل (فقه) - احادیث. ۴. اخلاق اسلامی. ۵. صفات رذیله. ۶. صفات حمیده. ۷. فضیلت. الف. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. مؤسسه بوستان کتاب. ب. عنوان. ج. عنوان: شرح حدیث جنود عقل و جهل.

۲۹۷ / ۲۱۸

ت ۹ ج ۱۴۵ BP

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۵۲۰۰۲۱۰

۱۳۹۸

■ موضوع: کلام استدلالی: ۸۲ (کلام و عقاید: ۲۷۵)

■ گروه مخاطب: - تخصصی (پژوهشگران و اساتید حوزه و دانشگاه)

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۲۶۴۸

مسلسل انتشار (چاپ اول و بازچاپ): ۷۰۳۳

عروج عقل

شرح حدیث جنود عقل و جہل

جلد دوم

محمد باقر تاجری





عروج عقل / ج ۲

شرح حدیث جنود عقل و جهل

• نویسنده: محمدباقر تحریری

• ناشر: مؤسسه بوستان کتاب

• لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب

• نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۸ • شمارگان: ۹۰۰۰ • بهای: ۹۰۰۰ تومان • بهای دوره: ۱۷۷۰۰۰ تومان

تمامی حقوق نشر مکتوب و حقوق چاپ این اثر به مؤسسه بوستان کتاب است

Printed in the Islamic Republic of Iran

♦ دفتر مرکزی: قم، خ شهدا (صفائیه)، ص پ ۹۱۷ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۰۲۲۱۵۵ - ۲، نامبر: ۳۷۷۴۲۱۵۴، تلفن پخش: ۳۷۷۴۴۴۲۶

♦ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ ریال)، بهای مکاری ۱۷۰۰۰ (تلفن)

♦ فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان انقلاب، بین وصال و فلس حین، پلاک ۹۵، تلفن: ۶۶۹۶۹۸۷۸

♦ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع پاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی، حبه خرا، رضوی، تلفن: ۳۲۲۳۳۶۷۲

♦ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهارراه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تله ۳۲۲۲۰۱

♦ فروشگاه شماره ۵ (رنگین کمان، فروشگاه کودک و نوجوان): قم، چهارراه شهدا، تله ۳۷۷۴۳۱۷۹

اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS)، یا ارسال شماره همراه خود به ۰۰۰۲۱۵۵ و ارسال درخواست به:

E-mail: info@bustaneketab.com پست الکترونیک مؤسسه

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت: www.bustaneketab.com

با قدردانی از همکارانی که در تولید این اثر نقش داشته اند:

- اعضای شورای بررسی آثار • دبیر شورای کتاب و سرویستار: ابوالفضل طریقه دار • ویراستار: مهدی خلیلیان
- اصلاحات حرفه نگاری: منا جمیل پور • صفحه آرای: سکیه ملازاده و احمد مؤتمنی
- نمونه خوانی: محمدجواد مصطفوی • کنترل فنی صفحه آرای: سیدرضا موسوی منش
- کارشناس طراحی و گرافیک: مسعود نجابتی • طراح جلد: محمدعلی خفاچی • اداره آماده سازی: حمیدرضا تیموری
- اداره چاپخانه: مجید مهدوی و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی • مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی

رئیس مؤسسه
محمدباقر انصاری

فهرست مطالب

۲۱	فصل اول
۲۱	و الطاعة و ضدها المعصية / طاعت و ضد آن معصیت
۲۱	معنای اطاعت کردن
۲۲	منشأ اطاعت
۲۴	انواع اطاعت
۲۵	گستره اطاعت
۲۶	مراتب اطاعت
۲۹	فضایل و آثار طاعت
۳۱	معصیت و منشأ آن
۳۳	مراتب معصیت
۳۵	آثار معصیت
۳۶	گناهان و آثار آن‌ها
۴۵	فصل دوم
۴۵	و الخضوع و ضده التطاؤل / خضوع و ضد آن گردن‌کشی
۴۵	معنای خضوع و منشأ آن

۴۶	انواع خضوع.....
۴۹	مراتب خضوع.....
۵۱	گردن‌کشی و منشأ آن.....
۵۳	انواع گردن‌کشی.....
۵۴	گردن‌فرازی شیطان.....
۵۵	زمینه گردن‌کشی انسان.....
۵۷	فصل سوم
۵۷	و السلامه و مذهب البلاء / سلامت و ضد آن به مصیبت و آفت رسیدن.....
۵۷	معنای سلامت و انواع آن.....
۵۸	مراتب سلامت انسان.....
۶۴	معنای بلا و تحلیل آن.....
۶۴	انواع بلا.....
۶۹	فصل چهارم
۶۹	و الحبّ و ضدّه البغض / محبت و ضد آن.....
۶۹	معنای محبت و تحلیل آن.....
۷۰	انواع محبت.....
۷۲	حقیقت محبت.....
۷۳	محبت حقیقی موجودات و انسان.....
۷۷	ابعاد محبت حقیقی انسان.....
۷۲	آثار و لوازم محبت حقیقی.....
۹۲	اسباب ظهور و کثرت محبت.....
۹۸	مراتب محبت حقیقی انسان.....
۱۰۴	موانع محبت.....

فهرست مطالب

۱۰۶	محبت‌های ممنوع
۱۰۸	بغض و منشاء آن
۱۱۳	فصل پنجم
۱۱۳	و الصدق و ضده الكذب / راست‌گویی و ضد آن دروغ‌گویی
۱۱۳	معنا و مورد صدق
۱۱۴	فضایل صدق
۱۱۶	آثار صدق
۱۱۹	مستحق صدق
۱۲۲	مراتب صدق
۱۲۵	کذب و قبیح آن
۱۲۶	منشاء کذب
۱۲۷	آثار کذب
۱۳۱	فصل ششم
۱۳۱	و الحق و ضده الباطل / حق و ضد آن باطل
۱۳۱	معنای حق
۱۳۲	منشاء درک حق و تمایل به آن
۱۳۴	شروط رسیدن به حق و بقا در آن
۱۳۶	موانع رسیدن به حق
۱۴۰	نشانه‌های رسیدن به حق
۱۴۱	فواید و فضایل پیروی از حق
۱۴۵	آثار مخالفت با حق
۱۴۷	ماهیت باطل و ویژگی‌های آن
۱۵۰	منشاء توهم باطل و انواع آن

فصل هفتم ۱۵۳

و الامانة و ضدّها الخيانة / امانت و ضدّ آن خیانت ۱۵۳

معنا و تحلیل امانت ۱۵۳

فضایل امانت‌داری ۱۵۴

ویژگی‌های امانت و امانت‌داری ۱۵۵

آثار ادای امانت ۱۵۸

خیانت و منشأ آن ۱۶۰

مذمت خیانت ۱۶۱

موارد خیانت ۱۶۳

آثار خیانت ۱۶۵

فصل هشتم ۱۶۷

و الاخلاص و ضدّه الشّوب / اخلاص و ضدّ آن آمیخته بودن عمل ۱۶۷

معنا و تحلیل اخلاص ۱۶۷

اهمیت و فضیلت اخلاص ۱۶۸

ابعاد اخلاص ۱۶۹

مراتب اخلاص ۱۷۴

آثار اخلاص ۱۸۵

راه دستیابی به اخلاص و آثار آن ۱۹۱

ناخالصی انسان و منشأ آن ۱۹۴

فصل نهم ۱۹۷

و الشّهامة و ضدّها البلادة / باهوشی و ضدّ آن کودنی ۱۹۷

شهامت و منشأ آن ۱۹۷

بلادت و منشأ آن ۱۹۹

فهرست مطالب

فصل دهم.....	۲۰۳
و الفهم و ضدّها الغباوة / فهم و ضدّ آن کم فهمی.....	۲۰۳
فصل یازدهم.....	۲۰۹
و المعرفة و ضدّها الانکار / معرفت و ضدّ آن انکار.....	۲۰۹
امتیاز معرفت از علم.....	۲۰۹
فضیلت معرفت.....	۲۱۱
انواع معرفت.....	۲۱۳
اثرات و آثار معرفت.....	۲۱۶
مراتب معرفت.....	۲۲۳
انکار و منشأ آن.....	۲۲۷
فصل دوازدهم.....	۲۳۱
و المداراة و ضدّها المکاشفة / مدارا کردن و ضدّ آن نزاع.....	۲۳۱
معنا و تحلیل مدارا.....	۲۳۱
منشأ و فضیلت مدارا.....	۲۳۲
اهداف و محدوده مدارا.....	۲۳۳
آثار مدارا.....	۲۳۶
ستیزه جویی و منشأ آن.....	۲۳۸
فصل سیزدهم.....	۲۴۱
و سلامة الغیب و ضدّها المماکره / ضرر نزدن به دیگران در نبودشان و ضدّ آن مکر کردن.....	۲۴۱
فضیلت خیرخواهی برای دیگران.....	۲۴۱
نکوهش مکر و حیله.....	۲۴۴
مراتب نیرنگ.....	۲۴۵

۲۴۷	آثار نیرنگ
۲۴۹	انواع نیرنگ
۲۵۳	فصل چهاردهم
۲۵۳	و الکتان و ضدّه الافشاء / پوشاندن و ضدّ آن افشاکردن
۲۵۳	معنا و تحلیل کتمان
۲۵۴	انواع کتمان
۲۵۶	ابعاد کتمان ممدوح
۲۷۲	آثار کتمان
۲۷۳	افشاء و مذمت آن
۲۷۴	آثار افشاء
۲۷۹	فصل پانزدهم
۲۷۹	و الصّلاة و ضدّها الاضاعة / نماز خواندن و ضدّ آن ضایع کردن نماز
۲۷۹	جایگاه و اهمیت نماز
۲۸۴	فضایل نماز
۲۸۶	ماهیت و حقیقت نماز
۲۹۶	ابعاد نماز
۳۰۰	معنای خشوع و اقبال قلب در نماز
۳۰۱	کیفیت توجه به خداوند در نماز
۳۰۴	اسباب قبولی و عمیق شدن نماز
۳۰۶	موانع قبولی نماز
۳۱۶	آداب مهمّ نماز
۳۲۷	ضایع کردن نماز و آثار آن
۳۳۱	فصل شانزدهم

فهرست مطالب

و الصوم و ضده الافطار / روزه‌داری و ضد آن افطار ۳۳۱

جایگاه و فضیلت روزه ۳۳۱

مراتب روزه و روزه‌داران ۳۳۴

افطار روزه و آثار آن ۳۴۹

فصل هفدهم ۳۵۳

و الحج و ضده نبذ الميثاق / حج و ضد آن طرح میثاق ۳۵۳

معنا و فضیلت حج ۳۵۳

ماضی و حقیقت حج ۳۵۵

ابعاد حج ۳۵۷

۱. ابعاد ظاهری ۳۵۷

۲. ابعاد باطنی و معنوی ۳۶۰

جایگاه حج در سیر الی الله ۳۶۴

اهمیت والای حج ۳۶۶

در نکوهش نرفتن به حج ۳۶۸

فصل هجدهم ۳۷۱

وصون الحديث و ضده التَّيمِیة / نگهداشتن گفتار و ضد آن سخن چینی ۳۷۱

جایگاه زبان و سخن در انسان ۳۷۱

معنا و نکوهش سخن چینی ۳۷۳

آثار سخن چینی ۳۷۱

کیفیت برخورد با سخن چین ۳۷۱

فصل نوزدهم ۳۸۱

و برّ الوالدین و ضده العقوق / نیکی به پدر و مادر و ضد آن نیکی نکردن به آنان ۳۸۱

جایگاه والدین در نظام هستی ۳۸۱

۳۸۳	فضایل نیکی به والدین
۳۸۴	لزوم نیکی به والدین در هر حال
۳۸۶	ابعاد نیکی به پدر و مادر
۳۸۷	رجحان مادر در نیکی بر پدر
۳۸۹	نیکی نکردن به پدر و مادر و آثار آن
۳۹۱	فصل بیستم
۳۹۱	والحقیقة و ضدها الزیاء / با حقیقت بودن و ضد آن ریا داشتن
۳۹۱	معنای حقیقت
۳۹۳	منشأ با حقیقت بودن
۳۹۴	معنا و نکو منش ریا
۳۹۵	محدوده ریاکاری
۳۹۷	منشأ ریاکاری
۳۹۹	فصل بیست و یکم
۳۹۹	والمعروف و ضده المنکر / کار نیک و ضد آن کار قبیح
۳۹۹	معنا و مقصود از معروف
۴۰۰	مصادق‌هایی از معروف در قرآن
۴۰۱	نمونه‌های معروف در روایات
۴۰۳	فضایل انجام معروف
۴۰۴	منشأ انجام معروف
۴۰۶	آداب انجام معروف
۴۰۹	گسترده‌گی انجام معروف
۴۱۰	آثار انجام معروف
۴۱۰	آثار دنیایی

فهرست مطالب

آثار آخرتی.....	۴۱۱
منکر و منشأ آن.....	۴۱۲
فصل بیست و دوم	۴۱۵
والستر و ضده التبرج / پوشش (زینت) و ضد آن آشکار کردن زینت.....	۴۱۵
معنا و حقیقت ستر.....	۴۱۵
انواع ستر زینت.....	۴۱۶
تبرج و مذمت آن.....	۴۲۱
فصل بیست و سوم	۴۲۷
والتقیة و ضدها الایعة / تقیه و ضد آن پخش کردن.....	۴۲۷
معنا و حقیقت تقیه.....	۴۲۷
فضایل تقیه.....	۴۳۰
چگونگی تقیه کردن.....	۴۳۲
منشأ تقیه کردن.....	۴۳۵
محدوده تقیه.....	۴۳۶
مذمت مراعات نکردن تقیه.....	۴۳۸
فصل بیست و چهارم	۴۴۱
و الانصاف و ضده الحمیه / انصاف دادن و ضد آن خروج از عدالت.....	۴۴۱
معنا و حقیقت انصاف.....	۴۴۱
منشأ مراعات انصاف.....	۴۴۲
فضایل انصاف.....	۴۴۴
آثار مراعات کردن انصاف.....	۴۴۵
خروج از عدالت و منشأ آن.....	۴۴۹
فصل بیست و پنجم	۴۵۳

۴۵۳		التهیئة و ضدها بغی / مصالحه بین مردم و ضد آن تجاوز و ظلم
۴۵۳		معنا و حقیقت تهیئه
۴۵۵		معنا و منشأ بغی
۴۵۶		مصادق های بغی
۴۶۱		نگویش و آثار بغی
۴۶۳		فصل بیست و ششم
۴۶۳		و القنافة و ضدها القذارة / پاکیزگی و ضد آن ناپاکی
۴۶۳		معنا و فضیلت پاکیزگی
۴۶۴		موارد پاکیزگی در اسلام
۴۶۷		قذارت و آثارش
۴۶۹		فصل بیست و هفتم
۴۶۹		و الحياء و ضده الجلع / حیا داشتن و ضد آن کم حیا
۴۶۹		معنا و منشأ حیا
۴۷۱		انواع حیا
۴۷۲		فضیلت و آثار حیا
۴۷۴		نشانه های صفت حیا
۴۸۰		بی حیایی و منشأ آن
۴۸۳		فصل بیست و هشتم
۴۸۳		و القصد و ضده العدوان / میانه روی و ضد آن تجاوز
۴۸۳		معنا و منشأ قصد
۴۸۴		محدوده معنای قصد
۴۸۹		فضیلت و آثار میانه روی
۴۹۱		نمونه هایی از میانه روی

فهرست مطالب

۴۹۳		نکوهش تجاوزگری
۴۹۵		بی‌اعتدالی در مصرف و آثار آن
۴۹۹		فصل بیست و نهم
۴۹۹		الراحة و ضدها التعب / راحتی و ضد آن در رنج و زحمت بودن
۴۹۹		معنا و حقیقت راحتی
۵۰۰		ابعاد، احتی انسان
۵۰۱		راحتی حسی
۵۰۴		سبب‌های تعب و مسأله آن
۵۰۹		فصل سی‌ام
۵۰۹		التسهيل و ضدها الصعوبة / آسان بودن و ضد آن سرسختی
۵۰۹		معنا و حقیقت سهولت
۵۱۰		ابعاد اظهار سهولت
۵۱۴		محدوده برخورد نرم با دیگران
۵۱۶		سخت‌دلی و اسباب آن
۵۲۱		فصل سی و یکم
۵۲۱		و البركة و ضدها المحق / برکت و رشد و ضد آن نابودی
۵۲۱		معنا و منشأ برکت
۵۲۳		ابعاد برکت
۵۲۵		امور مؤثر در برکت
۵۲۸		معنای محق و حقیقت آن
۵۲۹		مهم‌ترین عامل نابودی مؤمنان
۵۳۱		گناه‌ها و آثار آن‌ها
۵۳۲		آثار کلی گناهان در دنیا

۵۳۴	آثار گناهان خاص در دنیا
۵۳۹	فصل سی و دوم
۵۳۹	والعافیه و ضدها البلاء / عافیت و ضد آن به ناگواری رسیدن
۵۳۹	معنا و حقیقت عافیت
۵۴۲	جایگاه و مرتبه عافیت
۵۴۴	بلا و علل گرفتاری به آن
۵۴۷	فصل سی و سوم
۵۴۷	والقوام و ضدها المكاثرة / تعادل در کسب و ضد آن زیاده خواهی در کسب
۵۴۷	معنا و حلیل قوام
۵۴۸	سفرش به کسب و کسب
۵۵۲	کیفیت و فضایل تعادل در کسب
۵۵۶	نکوهش عدم تعادل در کسب
۵۵۹	فصل سی و چهارم
۵۵۹	والحکمة و ضدها الهوی / علم حقیقی و ضد آن هواپرستی
۵۵۹	معنا و حقیقت حکمت
۵۶۰	فضایل حکمت
۵۶۳	شرایط رسیدن به حکمت
۵۶۶	موانع رسیدن به حکمت
۵۶۸	لوازم همراهی با حکمت
۵۶۹	معنای هواپرستی
۵۷۱	نکوهش هواپرستی
۵۷۵	فصل سی و پنجم
۵۷۵	والوقار و ضدها الخفة / بردباری با سنگینی و ضد آن سبکی

فهرست مطالب

۵۷۷	نشانه‌ها و آثار وقار
۵۷۸	نکوهش بی‌وقاری
۵۸۱	فصل سی‌وششم
۵۸۱	و العادة و ضدها الشقاء / خوش‌بختی و ضد آن بدبختی
۵۸۱	حقیقت و منشأ سعادت
۵۸۳	شرایط رسیدن به سعادت حقیقی
۵۸۶	نام‌ترین مرتبه سعادت
۵۸۷	سعادته و اسباب آن
۵۹۳	فصل سی‌وهفتم
۵۹۳	و التوبة و ضدها الاصرار / توبه کردن و ضد آن اصرار است
۵۹۳	حقیقت و منشأ توبه
۵۹۵	فضایل توبه کردن
۵۹۷	شروط پذیرش توبه
۶۰۱	ویزگی و زمان پذیرش توبه
۶۰۶	توبه لازم و نشانه‌های آن
۶۰۷	مراتب توبه
۶۲۱	زمینه‌های پاک‌ی از گناهان
۶۲۳	اصرار بر گناه و منشأ آن
۶۲۷	فصل سی‌وهشتم
۶۲۷	و الاستغفار و ضده الاغترار / طلب مغفرت و ضد آن فریفتگی
۶۲۷	معنا و حقیقت استغفار
۶۲۸	فضایل استغفار
۶۳۰	تحلیل استغفارهای اولیای الهی

۶۳۴	فریفتگی و منشأ آن
۶۳۷	فصل سی و نهم
۶۳۷	و المحافظة و ضدها التهاون / مواظبت و ضد آن سهل انگاری
۶۳۷	حقیقت و منشأ مواظبت
۶۴۱	سهل انگاری و منشأ و آثار آن
۶۴۵	فصل چهلم
۶۴۵	و الدعاء ضده الاستكفاف / دعا کردن و ضد آن امتناع از دعا کردن
۶۴۵	معنا و حقیقت دعا
۶۴۶	اهمیت و فضایل دعا
۶۴۸	انواع دعا
۶۵۱	جایگاه دعا و تعالی انسان
۶۵۵	شرایط استجاب دعا
۶۵۹	علل تأخیر یا عدم استجاب دعا
۶۶۱	موانع اجابت دعا
۶۶۳	آداب دعا کردن
۶۶۸	دعاهای مستجاب
۶۶۹	امتناع از دعا کردن و منشأ آن
۶۷۵	فصل چهل و یکم
۶۷۵	و النشاط و ضده الكسل / نشاط داشتن و ضد آن کسالت
۶۷۵	نشاط و جایگاه اصلی آن
۶۷۹	نکوهش کسالت
۶۸۱	فصل چهل و دوم
۶۸۱	و الفرح و ضده الحزن / خوشحالی و ضد آن اندوهناکی

فهرست مطالب

معنای فرح و اقسام آن.....	۶۸۱
حزن و اقسام آن.....	۶۸۴
فصل چهل و سوم	۶۸۹
و الالفة و ضدّها الفرقة / انس داشتن و ضدّ آن جدایی.....	۶۸۹
الفت و منشأ آن.....	۶۸۹
معنای الفت و انواع آن.....	۶۹۳
اساسی ترین مایه الفت.....	۶۹۵
دو کوهن جدایی و نشانه افکنی.....	۶۹۶
فصل چهل و چهارم	۷۰۱
و السخاء و ضدّه البخل / سخاوت مندی و ضدّ آن بخل.....	۷۰۱
معنا و منشأ سخاوت مندی.....	۷۰۱
فضایل و آثار سخاوت مندی.....	۷۰۲
ابعاد و محدوده سخاوت مندی.....	۷۰۵
بخل و نکوهش آن.....	۷۰۸
آثار بخل.....	۷۱۰
ابعاد بخل.....	۷۱۳
ویژگی های انسان کامل.....	۷۱۵
سیمای انسان کامل.....	۷۱۵
جایگاه عموم مؤمنان.....	۷۱۸
جایگاه دعای امام در سیر کمالی.....	۷۲۰
خواستن دوام طاعت و رضای الهی.....	۷۲۴
کتاب نامه	۷۲۷